

La France depuis 1870

La capitulation de Napoléon III à Sedan a sonné le glas du Second Empire. La France, pour la troisième fois, se déclare république. Au début de 1871, une assemblée nationale est formée et Adolphe Thiers, chef du pouvoir exécutif, annonce les termes du traité de paix : la perte de l'Alsace et d'une partie de la Lorraine, une indemnité de cinq milliards et l'occupation de la France par les troupes prussiennes jusqu'au paiement de cette indemnité.

En mars, un gouvernement révolutionnaire s'oppose à Thiers et déclenche à Paris une insurrection qu'on appela « la Commune ». En mai, les troupes de l'assemblée nationale reprennent Paris, fusillent et déportent les révoltés.

La Troisième République est bientôt menacée par les monarchistes. Thiers démissionne en 1873 en faveur de Mac-Mahon, dont les tendances monarchistes sont bien connues. Mac-Mahon veut placer sur le trône le comte de Chambord, petit-fils de Charles X. Mais le refus du comte d'accepter le drapeau tricolore fait échouer ce projet de restauration, et les lois constitutionnelles sont votées, qui établissent définitivement la république.

L'âpre lutte entre la droite royaliste et la gauche républicaine ne cesse pas pour autant. Elle atteint son point culminant lors de l'affaire Dreyfus. En 1894, un capitaine israélite est accusé d'avoir donné des informations à l'ennemi; il est dégradé et envoyé à l'île du Diable, sur les côtes de Guyane. Pendant des années, la France sera divisée en deux camps : les dreyfusards, républicains persuadés de l'innocence de Dreyfus; les antidreyfusards qui le déclarent coupable. Ce

n'est qu'en 1906 que l'innocence de Dreyfus est reconnue. Le parti républicain sort renforcé de cette retentissante affaire.

Citons parmi les grands chefs politiques de la France : Poincaré, président de 1913 à 1920, qui, avec le premier ministre Clemenceau, mena la France à la victoire lors de la Première Guerre mondiale; le célèbre orateur socialiste Jean Jaurès, qui fut assassiné à la veille de cette guerre; Aristide Briand, ministre des Affaires étrangères, partisan d'une réconciliation avec l'Allemagne; Léon Blum, qui présida un gouvernement de Front populaire mais n'obtint pas entièrement les réformes qu'il préconisait.

L'invasion de la France par les troupes d'Hitler en 1940 mit fin à la Troisième République. Le maréchal Pétain, héros de la Première Guerre mondiale, constitua un gouvernement à Vichy, tandis que, de Londres, le général de Gaulle organisait la lutte à outrance.

En 1946, après sa libération, la France proclama la Quatrième République qui dura jusqu'en 1958. La figure la plus marquante de cette époque fut sans doute celle du radical-socialiste Mendès-France.

La Quatrième République prit fin en 1958, après une insurrection nationaliste en Algérie; le général de Gaulle assumait la présidence de la Cinquième République.

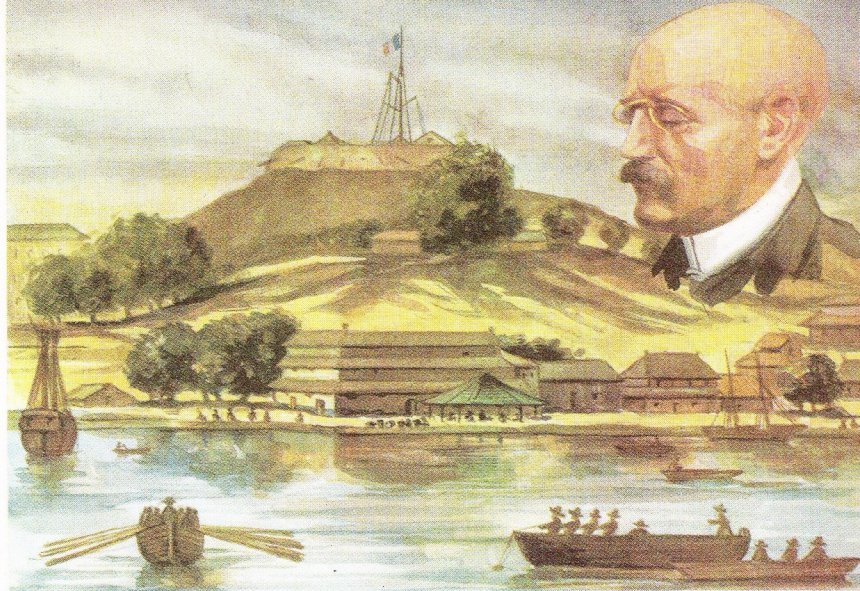
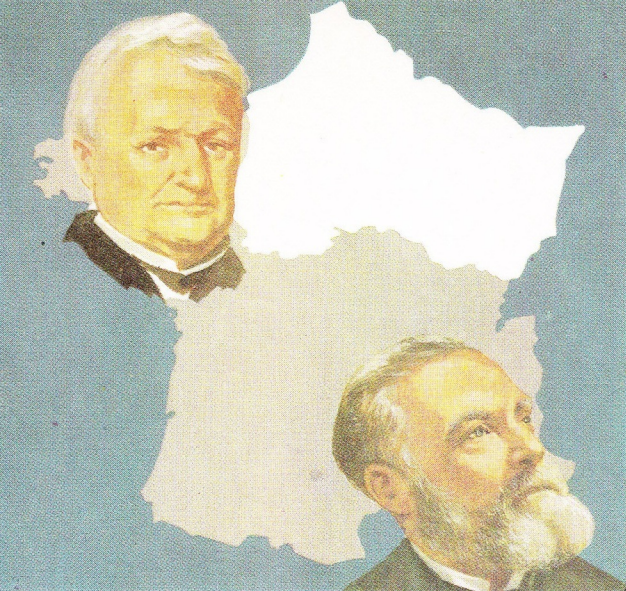
A gauche : trois cartes où les zones blanches indiquent l'étendue de la pénétration allemande au cours des différentes guerres.

Sur la carte du haut (1870-1871) : Thiers et Jaurès.

Sur la carte du centre (1914-1918) : Poincaré et Briand.

Sur celle du bas (1939-1945) : Blum et Pétain.

A droite : Dreyfus et l'île du Diable. Mendès-France et une scène de la guerre en Indochine. Le général de Gaulle et un épisode de la guerre d'Algérie.

FRANKRIJK NA 1870

Met de capitulatie van Napoleon III te Sedan eindigde het Tweede Keizerrijk. De verslagen keizer moest vluchten en in september 1870 werd Frankrijk voor de derde maal een republiek. In het begin van het volgende jaar werd een Nationale Vergadering samengesteld en kondigde Adolphe Thiers, die hoofd van de uitvoerende macht werd, de voorwaarden van een voorgesteld vredesverdrag met Duitsland af.

Het volk van Parijs was echter van mening, dat dit verdrag een onverdraaglijke vernedering inhield. Immers, niet alleen moest Frankrijk een grote schadevergoeding betalen, maar tevens zouden Duitse troepen in Frankrijk blijven tot deze vergoeding betaald was. Op 18 maart 1871 kwam het tot een opstand tegen de regering van de overwegend rechtsgeoriënteerde Nationale Vergadering. Men vormde de Parijse Commune, hees de rode vlag en voerde de republikeinse kalender in. Tijdens de Bloedige Week echter (van 21 tot 28 mei 1871), heroverden de troepen van de Nationale Vergadering de hoofdstad, waarbij duizenden leden van de Commune gedood, verbannen of gevangengezet werden.

Enkele maanden later werd Thiers president van de Derde Republiek. Doch deze republiek rustte op wankelende grondvesten. Een sterke partij wilde van Frankrijk opnieuw een koninkrijk maken. Tot deze partij behoorde Mac Mahon, de grote Franse krijgsman die Thiers als president opvolgde. In 1873 had Mac Mahon alle nodige maatregelen getroffen om de Graaf van Chambord, een kleinzoon van Karel X, in het bezit van de kroon te stellen. De weigering van de graaf, om de driekleur in de plaats van de oude koninklijke lelievlag te aanvaarden, leidde echter tot mislukking van dit plan.

Een sterk royalistisch element bleef echter vele jaren in Frankrijk bestaan. Dit bleek in het bijzonder tijdens de Dreyfusaffaire. In 1894 werd Dreyfus, een Frans legerofficier, veroordeeld wegens hoogverraad en naar het Duivelseiland gezonden. Hij zou militaire geheimen aan Duitsland hebben verkocht. Frankrijk was hierdoor gedurende vele jaren in twee kampen verdeeld. De aanhangers van Dreyfus, die de republiek in stand wilden houden, geloofden in zijn onschuld. Zijn tegenstanders, die

de monarchie wilden herstellen, achtten hem schuldig. Eerst in 1906 werd de onschuld van Dreyfus uiteindelijk en volledig vastgesteld.

Tot aan en zelfs na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog bleef in de Franse politiek een scherpe kloof tussen rechts en links bestaan. Onder de reactionairen waren mannen als Raymond Poincaré, president van 1913 tot 1920 en één der bewerkers van de overwinning op Duitsland. Links stonden mensen als Jean Jaurès, een vooraanstaande figuur van het Franse socialisme, die aan de vooravond van de oorlog werd vermoord. Gedurende verschillende jaren na de oorlog voerde Aristide Briand, een man met vooruitstrevende opvattingen, een campagne voor de wereldvrede. In 1936 vormde Léon Blum een volksfrontregering, die begon met een gedurfde, maar niet geheel succesvolle campagne voor sociale hervormingen.

De gebeurtenis die werkelijk het einde van de Derde Republiek bracht, was het onder de voet lopen van bijna heel Frankrijk door de troepen van Hitler in 1940. Maarschalk Pétain, de bejaarde held uit de Eerste Wereldoorlog, vormde een regering van het onbezette gebied (gestreept op de kaart beneden) te Vichy, terwijl generaal De Gaulle vanuit Londen de Vrije Franse Beweging organiseerde.

Na zijn bevrijding riep Frankrijk in 1946 de Vierde Republiek uit, die slechts tot 1958 bleef bestaan. Tijdens deze periode herstelde het zich op grootse wijze van de oorlogsvernielingen. Het aantal regeringswijzigingen was echter verbijsterend. Misschien was Mendès-France, die in 1954 met succes de problemen van Frans Indochina aanpakte, wel de meest bewonderenswaardige politieke figuur.

De Vierde Republiek eindigde in 1958 tengevolge van een nationalistische opstand in Algerië. Generaal De Gaulle werd een sterke eerste President van de Vijfde Republiek. Gedurende drie jaar vormde de toekomst van Algerië één van zijn voornaamste problemen.

De lichtgekleurde gebieden op de kaarten laten zien hoe Duitsland tijdens de opeenvolgende oorlogen zijn gebied uitbreidde. Op de bovenste kaart (1871) zijn Thiers en Jaurès afgebeeld, op de middelste (1914-1918) Poincaré en Briand, op de onderste (1940) Blum en Pétain. Rechts Dreyfus en het Duivelseiland; de heer Mendès-France en een strijdtoneel in Frans Indochina; President De Gaulle en een toneel in Algerië.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.